

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. XIX. Utra plus conferat eloquentiae, ars, an natura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

ex illis cæteris artibus multum assumere. Nam & potest aliquando ipsa res inspectione esse contenta. Erit enim *rhetorice*¹ in oratore etiam tacente: & si desierit agere, vel proposito vel aliquo casu impeditus, non magis desinet esse orator, quam Medicus, qui curandi fecerit finem. Nam est aliquis, ac nescio an maximus etiam ex secretis studiis fructus, ac tum pura voluptas literarum, cum ab actu, id est opera recesserunt,² & contemplatione sui fruuntur. Sed effectivè quoque aliquid simile scriptis orationibus, vel historiis (³ quod ipsum opus in parte oratoria merito ponimus) consequetur. Si tamen una ex tribus artibus habenda sit, quia maximus ejus usus actu continetur, atque est in eo frequentissima, dicatur *activa*, vel *administrativa*. Nam & hoc ejusdem rei nomen est.

¹ *In oratore etiam tacente.*] Nulla est ars, quantumvis in actu posita, quæ non aliquid habeat speculationis. & certe cum artes sint posite in habitu potius quam actu, orator etiam tacens rhetoricen habebit. *Turneb.*

² *Et contemplatione sui fruuntur.*] Nam ipse actus potius ad corpus refertur, contemplatio vero & commentatio ad

animum: inde porro opus manat: quare maxima artis portio in contemplatione est. *Idem.*

³ *Quod ipsum opus, &c.*] Cic. lib. 2. de orat. imprimis oratorium esse censet, eleganter historiam scribere. quod etiam tradit lib. primo de Legibus. *Idem.*

C A P. XIX.

Utra plus conferat eloquentiæ, ars, an natura.

SCIO quæri etiam, *naturane* plus ad eloquentiam conferat, *an doctrina*. Quod ad propositum quidem nostri operis nihil pertinet: nec enim consummatus orator nisi ex utraque fieri potest: plurimum tamen referre arbitror, quam esse in hoc loco quæstionem velimus. ²⁰ Nam si parti utrilibet

Quæstio hæc ex superioribus pendet. Nam cum refutarit eos qui in natura ponebant, probavitque necessariam esse artis cognitionem, postquam rhetoricam esse artem probavit, merito hac de re quærit. de qua ita statuit, ut mediocres oratores plus naturæ de-

beant, consummati plus doctrinæ. *Turnebus.*

¹ *Nam si parti.*] Hæc quæstio tractatur à Cicero lib. primo de orat. & à Platone in Phædro. hanc porro sententiam Fab. duxit ex oratione Cic. pro Archia. *Idem.*

I Parium

utrilibet omnino alteram detrahas, *natura etiam sine doctrina multum valebit, doctrina nulla esse sine natura poterit.* Sin ex pari coeant, in mediocribus quidem utrisque majus adhuc naturæ credam esse momentum, consummatos autem plus doctrinæ debere quam naturæ putabo, sicut terræ nullam fertilitatem habenti, nihil optimus agricola profuerit: è terra uberi utile aliquid etiam nullo colente nascetur. At in solo fecundo plus cultor quam ipsa per se bonitas soli efficiet. Et si Praxiteles signum aliquod ex molari lapide conatus esset excludere, ¹ Parium marmor mallet rude: at si illud idem artifex expolisset, plus in manibus fuisset, quam in marmore. ² Denique *natura materia, ars doctrina est. hac fingit, illa fingitur.* Nihil ars sine materia: materiae etiam sine arte pretium est. *Ars summa, materia optima melior.*

¹ Parium marmor.] Paros insula est in Ægæo mari, quæ candidissimum habet marmor, quod *lychnium* appellant, quia ad lucernam effoditur. *Idem.*

² Denique natura.] Naturam cum materia comparamus, doctrinam cum forma, quæ materiae addit expolitionem, & materia est nobilior. *Idem.*

C A P. XX.

An virtus sit rhetorice.

²¹ **I**LLa quaestio est major, an ex mediis artibus, quæ neque laudari per se, neque vituperari possunt, sed utiles aut secus secundum mores utentium fiunt, habenda sit rhetorice: an sit, ut compluribus etiam philosophorum placeat, ¹ virtus. Equidem illud quod in studiis dicendi plerique exercuerunt & exercent, aut *nullam artem*, quæ ² *ἀρετή* nomi-

HÆc etiam quaestio ex cap. decimo septimo & decimo octavo pender. nam plerique malam esse rhetoricam putarunt. colligit tamen Fabius ex Stoicorum opinione *rhetoricam esse virtutem.* Turneb.

¹ Virtus.] Duplices sunt Aristoteli virtutes, *intellectivæ*, quæ in veri cognitione rerumque effectione versantur, quo modo rhetorica virtus est, cum sit

ars: Aliæ vero *morales*, quæ sunt in voluntate & appetitu probisque actionibus, quo modo *virtutem esse rhetoricam* probat Fabius. *Idem.*

² *Αρετή*,] Arist. lib. 6. eth. *ἀρετή* arti contrariam esse ait, esseque habitum qui falsa ratione aliquid hoc modo agendum suadeat: qualis fuit in quibusdam rhetoribus, quorum Fab. meminit cap. 12. lib. 2. *Idem.*

¹ Quam